

פרשת ואתחנן – ה' לא חייב לנו...

9. תלמוד בבלי מסכת תענית דף יט עמוד א
מעשה שאמרו לו להוני המעגל: התפלל שירדו גשמים! אמר להם: צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה? ענן עונה ועמד בתוכה, ואמר לפניו: רבונו של עולם! בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מטפין, אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיהיו ומערות. התחילו לירד בזעף, אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתקנן.... שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא הוני אתה גוזרני עליך נידוי, אבל מה אעשה לך שאתה מתחמא (עושה רע, חוטא) לפני המקום ועושה לך רצונך, כבן שהוא מתחמא על אביו ועושה לו רצונו, ועליך הכתוב אומר ישמה אביך ואמך ותגל יולדתך

10. שם משמואל דברים פרשת ואתחנן
שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים.... כי בשעה שאין עת רצון מי יוכל להגיע לזה. ח"ש המדרש אבל שערי תשובה לעולם פתוחים שנמשלה לים כו', כי התשובה כאשר ידע האדם שהוא כמוטל בים ואין לו עוד שום תקוה רק ע"י שאוחז אפילו באבר אחד בחבל שהושיט לו הקברניט, ומחמת שיודע שאין לו שום חיות זולתו, ע"י יכול להדבק במקור החיים, וזה ששערי תשובה לעולם פתוחים, ולא בעי עת רצון דוקא, כי הוא בעצמו מחמת שיודע שאין לו שום חיות מצד עצמו, אם כן בהכרח מוטל כל כחות הנפש להכרח הזה לקבל חיות, א"כ ממילא יוכל להגיע להיות דבוק במקור החיים, אפילו שלא בעת רצון.. והנה קרוב לזה הוא הלשון ואתחנן, שיודע שאין לו בעצמו אצל הקדוש ברוך הוא כלום רק מבקש מתנת חנם

11. שמות פרק ה, כב
(כב) וישב משה אל ה' ויאמר אדני-י למה הרעתה לעם הזה למה זה יעשה עמנו... (א) ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד וזקקה ישלחם וביד וזקקה יגרשם מארצו: ס

12. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ה
כב [ה, כב - כג] וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה, באותה שעה בא משה והשיב דברים לפני הקדוש ברוך הוא אמר לו למה הרעות וגוי, באותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין.... ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה, במלחמות פרעה אתה רואה ואין אתה רואה במלחמות של ל"א מלכים שיעשה בהן נקמה יהושע תלמידך, מכאן אתה למד שנטל משה עכשיו את הדין שלא יכנס לארץ.

13. קובי לוי העתונאי כרך 9 עמוד 17
דפקתי בצדינות אל הדלת. הרב (הכרע"ץ) פתח, וחי' שהכירו הוקס מהארת הפנימית. "מה אובד לצנור שאבד?" סיפורי אל הצלי הצדיק, אל שלום הבית, ואז פרצתי בכי גדול. עשר שנות נישואין, ללא ילדים, והרפואות אמרו: אין סיכוי! והכבי 60 שנה מתעלל... ולפי מנסה לקבל עברי תקווה וחלקי ישועה. את כחלי והלידה ליל נישואינו הצעירי... כאמור. כשרצתי מצט, מצאתי מפוי הקדוש, המפטים מצצצים אחד ומופלאים מאידך, מיניס קשות ואוהבות יחדיו... "אני מאד מצטער בשפיליך", אמר הלחש בצנייט מצדהות, ואז הצביעה מצט קולו והוסיף: "אבל הקב"ה לא חייב לתת לך ילדים... הוא לא חייב לתת בריאות, ולא חייב לתת פרנסה, או בית או משפחה..." וקול תקיף אחד סיכט את דבריו "הקב"ה לא חייב!!! אני אהה פשוטה, חשתי לתומי אהה מצט דברי נחמה, צידוד, שהקב"ה רחמן וצודק אצלה לישועה ואולי יתן לי ברכה מיוחדת בצרוף סוללה משה אופטימי, והנה אני מצט "הקב"ה לא חייב לך ילדים!!!"... הסתופפתי לצאת "תודה כבוד הרב" מולימתי. צעיתי צצק קטן החוצה ופתאום מצתי "אבל", הוא אמר "אבל"... מכאן ואילך מצתי את המשפט הכל כק פשוט אבל כה צלום ופונה ומופלאים לבבות "אבל דצי לך, אהה את תצטי מצט אנשים מה את לא חייבת, אז מהשמיים יצט איתך מה פלא חייבים לך...

1. דברים פרק ג פסוק כג
(כג) ואתחנן אליה בעת ההיא לאמר... (כה) אעברה לא יאראך את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון: רש"י
(כג) ואתחנן - אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם

2. דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב
ואתחנן אל ה', הלכה אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל מהו שיהא מותר לו להתפלל בקול גדול, כך שנו חכמים (ברכות לא) היה עומד ומתפלל יכול ישמיע קולו כבר פרשה חנה וחנה היא מדברת על לבה

3. משנה שכיר - מועדים ראש השנה תפילה בקול רם בימי הדין וצריך להבין המשך השאלה לפסוק הנ"ל, איך קבעו חז"ל בעיא זו לקרא ד'ואתחנן'.

4. דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב
אמר רבי יוחנן מכאן אתה למד שאין לבריה כלום אצל בוראו שהרי משה רבן של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים

5. משנה שכיר - מועדים ראש השנה תפילה בקול רם בימי הדין והנה כבר יאלפינו בינה רבי יוחנן ואמר, דמשה רבינו נוכל ללמוד דאין לבריה כלום אצל הקדוש ברוך הוא ואין לנו שום תביעה עליו, ואם אחד רוצה לבקש, לא יוכל לבקש רק מתנת חנם, וא"כ לפי"ז אין להתפלל לעולם רק בקול נמוך. ואחר הנחה זו, דעת לנבון נקל להבין מדוע סמכו חז"ל שאלה הנ"ל לקרא הנ"ל, דשפיר נמשך לקרא הנ"ל, דכיון דמכאן אתה למד דאין לאדם שום תביעה על הקדוש ברוך הוא, כיון דאנו רואין דמשה רבן של הנביאים לא בא אלא בתחנונים, א"כ מזה יש ללמוד דאין להגביה קולו בתפילתו.

6. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט עמוד ב
רבי אליעזר אומר: העושה תפלתו קבע אין תפילתו תחנונים. מאי קבע? אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי אושעיא: כל שתפלתו דומה עליו כמושווי; ורבנן אמרי: כל מי שאינו אומרה בלשון תחנונים;

7. דף על הדף ברכות דף כט עמוד ב
הגאון המגיד מדובנא זצ"ל בספרו אהל יעקב... והן על זאת באו רבותינו ז"ל ולימדו אותנו דעת במה שאמרו ואל תעש תפלתך קבע כו', כי החיוב על האדם בעמדו בתפלה לפניו יתי שתהי תפלתו בנמיכת רוח וענוות צדק רק שפתיו נעות בלב נשבר ונדכה, כי אז יתרצה ויתראה למבקש רחמים מאת המקום בייה לחנותו אף על פי שאינו ראוי כאמרם ז"ל במדרש ואתחנן שאין לבריה כלום אצל בוראו שהרי משה רבן של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים. לא כן בהרימו את קולו יותר מן הראוי למתפלל לפני ה', יהי ענין תפלתו ע"ד המתרעם ומטיח דברים על העדר משכורתו הטוב המגיעו, וזהו מאי קבע כל שאינה אומרה בלשון תחנונים וכי'.

8. חברותא - הערות ברכות דף כח עמוד ב הערה 57
הגר"א ביאר שיש בתפלה שני ענינים: א. קיום מצות תפלה. ב. שעל ידה נענות בקשותיו ומתמלאים צרכיו. וכשעושה תפלתו קבע, מקיים המצוה ומקבל שכר על כך. אבל אינו פועל בה שיתמלאו צרכיו, כי "תחנונים" היינו שמקבל מתנת חנם ע"י בקשתו וצעקתו, וכשתפלתו כמשאו, איך יתן לו חנינה

אדם חושב שהוא יודע מה טוב לו

22. דברים פרק ו

(ה) וְאֶהְיֶה אִתְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ: רש"י
 ובכל נפשך – אפילו הוא נוטל את נפשך; ובכל מאדך – בכל ממונך יש
 לך אלס שמונו חניב עליו מגופו לכך נאמר ובכל מאדך

23. והגדת דברים עמוד 77

לא מובן: איך אפשר לדרוש מהאדם שיאהב את רוצחו? "ובכל מאדך",
 בכל ממונך, איך אפשר לדרוש מהאדם שיאהב את חומסו?

24. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ט עמוד א

אמר ליה קיסר לרבן גמליאל: אלקיכם גנב הוא, דכתיב ויפל ה'
 אלקים תרדמה על האדם ויישן. אמרה ליה ברתייה: שבקיה, דאנא
 מהדרנא ליה. אמרה ליה: תנו לי דוכוס (סופט, לנקוס נקמה). אחד. –
 אמר לה: למה לך? – ליסמין באו עלינו הלילה, ונטלו ממנו קיתון
 של כסף והניחו לנו קיתון של זהב. – אמר לה: ולוואי שיבא עלינו
 בכל יום. – ולא יפה היה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת
 ונתנו לו שפחה לשמשו?

25. והגדת שם

עלינו לדעת שאהבת ה' אותנו גדולה ועצומה, ולא בכדי, לפני שאנו
 מזכירים מצותנו לאהוב את ה' בכל לב ונפש, מקדימים אנו: אהבה רבה
 אהבתנו, חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו, ברוך אתה ה' הבוחר בעמו
 ישראל באהבה ... אם כן מדוע הוא מייסרנו? אדרבה, משום אהבתו.
 כדי לשפר דרכינו ולהנחילנו שכר עצום ורב, בגדר נטילת כלי כסף
 ונתינת כלי זהב תמורתו!

26. דברים פרק ו פסוק יח

וְעִשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ ה' לְמַעַן יִיטֵב לְךָ וּבָאתָ וַיְרִשֶׁתָּ אֶת הָאָרֶץ
 הַטֹּבָה אֲשֶׁר נְשָׁבַע ה' לְאַבְרָהָם:

27. דעת תורה דברים א עמוד קנב

רוצה לומר לא מה שהוא ישר בעיניך, אבל מה שהוא ישר
 בעיני ה'. האומנם כי עשה האלוקים את האדם ישר – המה
 בקשו חשבונות רבים. רצה לומר, יש שנדמה לאדם שגם הוא
 מבקש את הישר וחפץ בו, אבל טועה הוא במה אשר יקרא
 ישר, במה שישר לפניו כי האמת אינו כן, והישר האמתי הוא
 מה שישר בעיני ה'. כי עיקר הישרות הוא התורה... והמתנהג
 על פי התורה הוא המתנהג בישרות אשר ישר לפניו ית', אבל
 האדם הוא קצר הראות, ואינו רואה למרחוק, ואם רוצה
 להתנהג על פי ישרותו, הנה אם כי בראשיתו לכאורה טוב,
 אבל בסופו עקש ופתלתול משחת ואבדון....

28. רמב"ן דברים פרק ו פסוק יח

(יח) ועשית הישר והטוב בעיני ה' – על דרך הפשט יאמר
 תשמרו מצות השם ועדותיו וחקותיו ולרבותינו בזה מדרש
 יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי
 מתחלה אמר שתשמרו חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר
 גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי
 הוא אוהב הטוב והישר:

זוגיות טובה - לא לחשוב שמגיע לי

14. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד א

רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משבח מירי, צייר
 ליה בסודריה ומייתי ניהלה. אמר ליה רב: והא קא מצערא ליה
 למר! א"ל: דיינו שמגדלות בנינו, ומצילות אותנו מן החטא.

15. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד ב

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה
 עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן
 שאולין ... ומה היו אומרות: בחור! שא נא עיניך וראה מה אתה
 בורר לך...

16. והגדת שם

איך גומרים שידוך בפגישה אחת? התשובה רמוזה במשנה. מחוללות היו
 בבגדים שאולים. כשאני יודע שאין לי כלום משלי, ואפילו הבגדים אינם
 שלי, אזי מבין אני שלא מגיע לי כלום, ואז אפשר לגמור שידוך ביום אחד!
 אבל כשכל אחד מתהלך בתחושה שמגיע ומגיע לו, לא זו בלבד שהוא
 מתקשה להגיע לשידוך, אלא שיתקשה שבעתיים לאחריו, בחיי הנישואין.
 היסוד היא ענוה והכרת הטוב. הם הבסיס לחיי נישואין מאושרים!

17. והגדת דברים עמוד 29

מישהו שאל אותי ... מהי סגולה זו של הנסיעה לעמוקה לציון יונתן בן
 עוזיאל והתשובה פשוטה הבה נחשוב, מדוע מתקשים במציאת
 שידוך? משום שהראש מלא ברעיונות על מה שאני מחפש ומה שמגיע
 לי, המוח נעשה לכלוב מלא צפורים מעופפות. והגמרא מספרת על יונתן
 בן עוזיאל, שכל עוף הפורה מעליו היה נשרף. נו, אולי הפייגאלאך
 ישרפו, הראש יתנקה, ויבין שלא מגיע לו כלום. אז יש סיכוי שימצא
 את זוגו בנקל.

גם מה שכבר יש לנו הכל בגדר פקדון

18. דברי הימים א פרק כט

(יג) וְעֵתָה אֶלְקִינוּ מוֹדִים אֲנֹנֵנוּ לְךָ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תְּפָאֲרֶתְךָ: (יד)
 וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי־נִעְצֵר כֹּזֵן לְהַתְנַחֵם בְּאֵת כִּי־מִמֶּךָ הִכָּל וּמִדְרָךְ
 יָתֵנוּ לְךָ:

19. המקנה מסכת קידושין דף לב עמוד א

וזהו שאמר הכתוב ומידך נתנו לך דידו היינו רשותו... וזהו שאמרו
 חז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו שדרך האדם כשמרויח איזה דבר
 הוא שמח באותו שעה שמרויח ואח"כ סובר שכבר הוא שלו ואינו
 שמח בו, אבל כשיחשוב שהכל הוא ברשות הקדוש ברוך הוא הוא
 שמח בכל שעה בחלקו שנתן לו הקדוש ברוך הוא כאילו מרויח
 באותו שעה

20. שמונה קבצים קובץ ו סעיף קל

כל המדות אפשר להעלותו, מפני שיש להן שורש בקדושה, חוץ
 מהעצבות, שאין לה שורש כלל, כי עז וחדוה במקומו. וצריכים
 להעלות את סבתה, וכיון שהשורש מתעלה גם היא עולה.
 והשורש של העצבות הוא או גאוה, או כעס, או דאגה הבאה
 מסבתם, וכיוצא.

21. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יד

כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו ... נכנס רבי
 אלעזר בן ערך.... נכנס וישב לפניו ואמר לו אמשול לך משל למה
 הדבר דומה לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה
 בוכה וצועק ואומר אוי לי אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום. אף
 אתה רבי היה לך בן קרא תורה מקרא נביאים וכתובים משנה
 הלכות ואגדות ונפטר מן העולם בלא חטא ויש לקבל עליך תנחומין
 כשהחזרת פקדונך שלום. אמר לו רבי אלעזר בני נחמתני כדרך
 שבני אדם מנחמין.

לשאלה זו, משום שהתפילה באה מעמדה נפשית לא נכונה, מתוך מחשבה שהקב"ה עובד אצלך. האמת, שגם כשאדם בא עם עמדה נפשית נכונה לא בהכרח שהקב"ה ילך עמו לפני משורת הדין, כמו שמשנה רבנו לא קיבל את מבוקשו, מדוע? נראה בהמשך, אבל ברור שיש יותר סיכוי שמשמים ימלאו את מבוקשו.

סיכום

פרשת ואתחנן – ה' לא חייב לנו...

משה פונה בלשון תחנונים

1-3 – משה רבנו, מנהיגם של ישראל, עומד בעבר הירדן המזרחי ומתחנן לפני ה' שיאפשר לו להיכנס לארץ ישראל – "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמור... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון". משה רבנו לא תובע, לא דורש, אלא מתחנן. במדרש לומדים מהפסוק הראשון של הפרשה הלכה – אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל לא ישמיע קולו, אלא יתפלל בלחש. תמה המשנה שכיר מדוע דווקא הלכה זו נלמדת מפסוק זה.

4-5 – במדרש מובא שמלשון "ואתחנן" למד ר' יוחנן שאין לבריה כלום אצל בוראו, שהרי משה רבן של כל ישראל לא בא בלשון דרישה אלא בלשון תחנונים. במילים אחרות הקב"ה לא חייב לאף בריאה כלום!! ובלשון עממית יותר "הקב"ה לא עובד אצלנו! אפילו משה רבנו שבכל צעד וצעד עשה את רצון ה', אפילו לו הקב"ה לא חייב כלום. משה רבנו היה יכול לטעון, הרי אתה נגלית אלי בסנה וציווית אותי להיות שליח להוציא את ישראל ממצרים ולהכניסם לארץ. הוצאתי את עם ישראל, סבלתי אותם ארבעים שנה במדבר, מסרתי נפשי עליהם כשרצית לכולתם והנה הגיע העת להיכנס לארץ וכי אין ראוי שגם אני אכנס? וכי זה התשלום לשליחות שעשית? אבל משה רבנו לא טוען שום דבר ולא חושב שמגיע לו כלום, משה רק מתחנן שיתנו לו להכנס לארץ בגדר "מתנת חינוך" מדוע? כי אין לבריה כלום אצל בוראו – הקב"ה לא חייב לנו כלום!!

על פי הבנה זו מסביר הרב טייטל בספרו 'משנה שכיר' את הקשר שיש בין הפסוק להלכה שאין להגביה את קולו בתפילה. הרמת הקול היא ביטוי לדרישה, ביטוי לכך שאנחנו נמצאים בעמדה שמגיע לנו משהו. ולהפך, דיבור שקט מבטא הבנה שלא חייבים לי כלום ואם יתנו הרי זה בבחינת מתנת חינוך. בחינוך ילדים אנו נפגשים בכך רבות. כאשר ילד מרים את קולו, אנחנו כהורים פחות רוצים להיענות לו מדוע? משום שהוא מגיע ממקום של תביעה, ממקום של מגיע לי, לעומת זאת כאשר ילד פונה להורה בלשון רכה ובשקט הנטייה של ההורה היא להיענות לילד בחיוב משום שהעמדה הנפשית איתה הוא מגיע שלא מגיע לו כלום ובסה"כ הוא מבקש שנלך איתו לפני משורת הדין.

6-8 – במשנה ברכות ר' אליעזר אומר: העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים, כלומר שהעושה תפילתו קבע אין תפילתו רצויה. שואלת הגמרא מאי קבע? דעת חכמים היא "כל שאינו אומרה בלשון תחנונים". ומדוע תפילה זו אינה ראויה? מסביר המגיד מדובנא את היסוד שאמרנו, משום שכאשר תפילתו אינה בלשון תחנונים הרי שיש בכך סימן שהעמדה הנפשית של המתפלל היא שהקב"ה חייב לו, לעומת לשון תחנונים, האדם פונה לה' ומבקש שילך עמו לפני משורת הדין. הגר"א ביאר שבתפילה יש שני עניינים: 1. קיום מצוות התפילה. 2. שעל ידי קיום המצווה נענות בקשותיו ומתמלאים צרכיו. כאשר אדם עושה תפילתו קבע הוא אומנם מקיים את העניין הראשון, כלומר מקיים מצוות תפילה ומקבל עליה שכר, אבל הוא מאבד את העניין השני ובקשתו לא נענית. פעמים רבות אדם שואל את עצמו: התפללתי רבות, למה תפילתי לא נענית? התשובה

9 – בימיו של חוני היתה בצורת קשה. חוני היה צדיק גדול, ואנשי דורו ביקשו שיתפלל שירדו גשמים. אמר להם חוני: "צאו והכניסו תנורי פסחים" לתוך הבתים כדי שלא יתקלקלו. כוונתו לומר שהוא עומד להתפלל וכיון שה' וודאי ישמע לתפילתו הם צריכים להיערך בהתאם. התחיל להתפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עוגה, עמד בתוכה ואמר: רבנו של עולם! בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו לרדת טפטופים. אמר חוני: "לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות, כלומר גשמים חזקים ורבים עד שיתמלאו בורות המים. התחילו הגשמים לרדת בזעף, שוב אמר חוני: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה, ירדו הגשמים כתיקנך. שלח ר' שמעון בן שטח לחוני: אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי, אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך, כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו. שמעון בן שטח ביקר את חוני על האופן שבו הוא מבקש בקשות עד כדי כך שהוא מכנה אותו "מתחטא" ומפרש רש"י עושה רע חוטא". לא מכתיבים לקב"ה מה לעשות אלא פונים אליו בלשון תחנונים!!

10 – השם משמואל מבאר שיש שערי תפילה ויש שערי תשובה, שערי תפילה פעמים פתוחים ופעמים נעולים. בזמן עת רצון השערים פתוחים ובזמן שאינו עת רצון נעולים, אך שערי תשובה תמיד פתוחים משום שכאשר אדם מגיע מתוך עמדה של תשובה הוא מגיע מלא בהכנעה כאדם המוטל בים ואין לו עוד שום תקווה מלבד מה שאוחז בחבל שהושיט לו הקברניט. מסיים השם משמואל וכותב: "זוהי שערי תשובה לעולם פתוחים, ולא בעי עת רצון דוקא, כי הוא בעצמו מחמת שידוע שאין לו שום חיות מצד עצמו, אם כן בהכרח מבטל כל כחות הנפש להכרח הזה לקבל חיות... והנה קרוב לזה הוא הלשון ואתחנן שידוע שאין לו בעצמו אצל הקב"ה כלום רק מבקש מתנת חינוך"

11-12 – מעניין לראות שבשעה שפנה משה לה' ואמר "למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתיני", מובא במדרש שביקשה מידת הדין לפגוע במשה וכיון שראה הקב"ה שבשביל ישראל הוא אומר, לא פגעה בו מידת הדין, אך באותה שעה נגזר על משה שלא יכנס לארץ ישראל. האמירה "למה הרעתה לעם הזה" כביכול אומרת שהקב"ה חייב לעם ישראל, התיקון של משה לעוון הזה מופיע בפרשתנו כאשר הגיע העת להכנס לארץ, משה שנגזר עליו שלא להכנס פונה לה' בלשון ואתחנן, מתוך הבנה שהקב"ה לא חייב לו כלום.

13 – ההרגשה שהקב"ה "חייב" לנו הולכת ומתעצמת כאשר מדובר בדבר שבאופן טבעי יש לכולם ומשום מה רק אנחנו לא אין, כדוגמת זוג שמחכה לפרי בטן, במקרים האלו אדם מרגיש שהוא ממש "נדפק" ויש לו תרעומת על הקב"ה. סיפור מופלא על הגרשז"א מלמד אותנו שגם בדברים אלו אל לו לאדם להרגיש שהקב"ה חייב לו. את הסיפור מספרת אשה שבמשך עשר שנים לא זכתה לפרי בטן, ביום הנישואין העשירי שלה,

חז"ל אומרים 'שאינן האשה מתה אלא לבעלה, ואין האיש מת אלא לאשתו', למה רק אחר המות מגלים את הדבר הזה? כי לפני המוות כל אחד בטוח שהשני לא עושה מספיק, כל אחד בטוח שהוא עשה חסד עם בן או בת הזוג בכך שהוא הסכים להתחתן, רק לאחר המות של בן או בת הזוג מגלים את החוסר ומתחילים להעריך. אולי כדאי שנתעורר כמה שנים לפני המוות ובמקום להסתכל מה בן או בת הזוג לא עושים, נתחיל להסתכל מה הם כן עושים....

15-16- בקרוב נחגוג את ט"ו באב. חז"ל אומרים "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין ומחפשים להם זיווג. שאל הרב גלינסקי איך גומרים שידוך בפגישה אחת? התשובה רמוזה במשנה. מחוללות היו בבגדים שאולים. כשאני יודע שאין לי כלום משלי, ואפילו הבגדים אינם שלי, אזי מבין אני שלא מגיע לי כלום, ואז אפשר לגמור שידוך ביום אחד! אבל כשכל אחד מתהלך בתחושה שמגיע ומגיע לו, לא אז בלבד שהוא מתקשה להגיע לשידוך, אלא שיתקשה שבעתיים לאחריו, בחיי הנישואין. היסוד היא ענוה והכרת הטוב. הם הבסיס לחיי נישואין מאושרים!

17- תופעת הרווקים והרווקות המבוגרים הולכת וגדלה מדי שנה בשנה. הרבה סיבות לתופעה זו, אך אחת הסיבות העיקריות היא הרצון לקבל את המושלם, את מה שדמיינתי כל החיים, כל פרט לא מתאים מעורר חשש ומוליד פחדים והולכים לבחירה הקלה להפסיק את הקשר מתוך מחשבה שלעשות החלטה כזו לאחר הנישואין זה יהיה קשה בהרבה. הטיפשות הגדולה של אותם אנשים שהם כלל לא מבינים ולא יודעים על מה באמת מפרקים חבילה. אצל אחד המראים שלה לא מושלם ואצל השני יש לה נטייה גדולה מידי לחסידות, ועוד כל מיני שטויות והבלים. איני רוצה לזלזל לגמרי באותם בחורים ובחורות, סוף סוף הם מתמודדים עם מציאות לא פשוטה, אבל אין ספק שברוב המקרים הם מביאים את המציאות הזו על עצמם. יבואו ויאמרו, מה אתה רוצה אנחנו לא אוהבים אותה, אענה ואומר שאהבה זה דבר שניתן לחסום אותו, כל עוד הראש מעוות, גם היכולת לאהוב חסומה. תשנה את ההסתכלות ותראה שהמחסום נופל והאהבה מתאפשרת.

הרב גלינסקי נשאל מהי סגולה זו של הנסיעה לעמוקה לציון יונתן בן עוזיאל והתשובה פשוטה הבה נחשוב, מדוע מתקשים במציאת שידוך? משום שהראש מלא ברעיונות על מה שאני מחפש ומה שמגיע לי, המוח נעשה לכלוב מלא ציפורים מעופפות. והגמרא מספרת על יונתן בן עוזיאל, שכל עוף הפורח מעליו היה נשרף. נו, אולי הפייגאלאך ישרפו, הראש יתנקה, ויבין שלא מגיע לו כלום. אז יש סיכוי שימצא את זוגו בנקל....

כאשר מצד הדין בעלה יכול לגרשה, במקום להיות בשמחה כמובן שהיא היתה מלאה בעצבות. חברה של אותה אשה הגיעה לבקרה ואמרה לה שתרגל למטה והם ייסעו יחד לצדיק ירושלמי. הם נכנסות למונית והנהג לוקח אותן לשכונת שערי חסד לר' שלמה זלמן וכך היא מספרת: דפקתי בעדינות על הדלת. הרב (הגרש"ז) פתח, ומי שהכירו הוקסם מהארת הפנים הלבבית. "מה אוכל לעזור שאל?" סיפרתי על בעלי הצדיק, על שלום הבית, ואז פרצתי בבכי גדול. עשר שנות נישואין, ללא ילדים, והרופאים אמרו: אין סיכוי. והבכי שוטף כנהר מתגלגל ... ולבי מנסה לקושש שברי תקווה וחלקי ישועה. אם בכלל. והלילה ליל נישואינו העשירי ... כאמור. כשנרגעתי מעט, שמעתי מפיו הקדוש, משפטים מזעזעים מחד ומפלאים מאידך, מילים קשות ואוהבות יחדיו ... "אני מאד מצטער בשבילך", אמר בלחש בעיניים מזדהות, ואז הגביה מעט קולו והוסיף: "אבל הקב"ה לא חייב לתת לך ילדים ... הוא לא חייב לתת בריאות, ולא חייב לתת פרנסה, או בית או משפחה..." ובקול תקיף וחד סיכם את דבריו "הקב"ה לא חייב!!! אני אשה פשוטה, חשבתי לתומי שאשמע ממנו דברי נחמה, עידוד, שהקב"ה רחמן ועוד אזכה לישועה ואולי יתן לי ברכה מיוחדת בצרוף סגולה משהו אופטימי, והנה אני שומעת "הקב"ה לא חייב לך ילדים!!!"...הסתובבתי לצאת "תודה כבוד הרב" מילמלתי. עשיתי צעד קטן החוצה ופתאום שמעתי "אבל", הוא אמר "אבל" ... מכאן ואילך שמעתי את המשפט הכל כך פשוט אבל כה עצום ובונה ומטלטל לבבות "אבל דעי לך, שאם את תעשי למען אנשים מה שאת לא חייבת, אז מהשמיים יעשו איתך מה שלא חייבים לך... הסוף של הסיפור היה שהאשה התחילה להתנדב בכל מיני מקומות, בשעה טובה לאחר שנה נולד להם בן ולאחר שנתיים נולדו התאומות....

זוגיות טובה – לא לחשוב שמגיע לי

14 – ההרגשה שלא חייבים לי אינה רק ביחס שבינינו לבין הבורא אלא גם בהרבה יחסים בינינו לבין הזולת. אחד המקומות שהרגשה זו נחוצה מאד זו הזוגיות. פעמים רבות הגורם הראשי לזוגיות לא טובה נעוץ בכך שכל אחד מהצדדים חושב על עצמו ועל חובותיו של הזולת כלפיו. ההסתכלות הזו צריכה להשתנות מן הקצה אל הקצה במקום לחשוב על עצמך תחשוב על אשתך ובמקום לדאוג שהיא תמלא את החובות שלה כלפיך תדאג אתה למלא את חובותיך כלפיה!!

אשתו של ר' חייא עשתה לו תיקונים בעולם הזה. באופן קבוע היית מצערת אותו. ר' חייא בכל נסיעה שלו, כשהיה חוזר היה מביא לאשתו הפתעה. תמה רב על מנהגו של ר' חייא ושאל אותו מדוע הוא קונה לאשתו הפתעה, הרי היא מצערת אותו. ר' חייא עונה 'די לנו שמגדלות את בנו ומצילות אותנו מן החטא!'. ר' חייא לא חושב שהוא צריך לקבל יותר - 'די לנו', כלומר גם זה יותר מידי, רק על שני דברים אלו כשלעצמם צריך לומר תודה. ר' חייא מלמד אותנו שלא התחתנו כדי לקבל, אלא כדי להעניק וכל מה שאנחנו מקבלים זה בונוס. אם לא קיבלנו לא קרה שום דבר, אף אחד לא חייב לנו ואם אנחנו כבר מקבלים נגיד תודה.

יום!!! אמרה בת הקיסר לאביה הנה לך התשובה לשאלתך – ולא יפה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו?

לפעמים נראה לנו שהמציאות מתאכזרת אלינו, אך אנו צריכים להבין שהראייה שלנו היא מחור המנעול, אצל ריבונו של עולם יש את התמונה הכוללת. אבינו שבשמים הוא אב רחום וחונן וכל מה שהוא רוצה שלבניו יהיה טוב, אלא שפעמים מה שנראה טוב בעיני הבורא לא נראה טוב בעינינו ועלינו לדעת שרק הטוב של הבורא הוא טוב מוחלט.

וכמו שכותב הרב גלינסקי: עלינו לדעת שאהבת ה' אותנו גדולה ועצומה, ולא בכדי, לפני שאנו מזכירים מצותנו לאהוב את ה' בכל לב ונפש, מקדימים אנו: אהבה רבה אהבתנו, חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו, ברוך אתה ה' הבורח בעמו ישראל באהבה... אם כן מדוע הוא מייסרנו? אדרבה, משום אהבתו. כדי לשפר דרכינו ולהנחילנו שכר עצום ורב, בגדר נטילת כלי כסף ונתינת כלי זהב תמורתו!

מתוך ההבנה הזו נוכל להתמודד עם רצונות שלא מתגשמים ועם דברים שהיו אצלנו ואינם.

26-28 – ציווי מפורש מצווה אותנו התורה ללכת על פי הישר והטוב בעיני הבורא ולא על פי הישר והטוב שנראה בעינינו – "ועשית הישר והטוב בעיני ה'". מבאר ר' ירוחם שעל אף שאלוקים עשה את האדם ישר מכל מקום "המה בקשו חשבונות רבים", כלומר שמחמת החשבונות לאדם נדמה שהוא מבקש את הישר וחפץ בו, אבל טועה הוא, משום שהגדרה ל"ישר" אינה כפי הנראה בעיניו אלא כפי מה שישר בעיני ה'. נמצא שעיקר הישרות היא התורה. ומי שמתנהג על פי התורה מתנהג בישרות!! גם אם לאדם נדמה שהוא עושה דברים ישרים, על אף שבראשית הדרך לכאורה נראה טוב, אבל בסופו תתברר העקמומיות. אומנם ניתן לשאול, הרי יש הרבה אנשים שהולכים על פי תורה ומשום מה לא תמיד נראה שהם הולכים בדרך ישרה? על כן אומר הרמב"ן שבציווי "ועשית הישר והטוב" ציוותה התורה ללכת "לפנים משורת הדין" וכוונתם לומר שציווי זה אינו רק בא לומר שתשמור חקוטי ועדותי אשר צוך אלא גם על מה שלא ציוונו מחויבים אנו לתת את דעתנו ולשאול את עצמנו האם הוא ישר וטוב בעיני הבורא. יש במציאות הרבה דברים שהם אינם בתוך גדר של מצווה ברורה, כל הדברים האלו נכנסים במצוות "ועשית הישר והטוב" חובתנו כאנשים להיות ישרים, לא ישרות שנראית בעינינו אלא ישרות שהיא ישרה בעיני הבורא. אדם שמתרגל לבחון את הישר והטוב בעיני הבורא בסופו של דבר קונה לעצמו את המידה שמה שהוא רואה בעיני עצמו אינו כלום ועליו לבחון את הדברים בעיני הבורא. קניין זה מסגל לאדם את היכולת להתמודד עם מציאות שבה נוצרה כביכול סתירה בין מה שטוב בעיניו למה שטוב בעיני הבורא.

שבת שלום ומבורך!!!

גם מה שכבר יש לנו הכל בגדר פקדון

18-20 – בדברי הימים נאמר "ועתה אלוקינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך... כי ממך הכל ומידרך נתנו לך". לא מספיק להבין שלא מגיע לנו, אלא צריך להבין שגם מה שכבר ניתן לנו הכל הוא בגדר מתנה וכמו שביאר 'המקנה' שזו המשמעות של מה שאמרו חז"ל 'איזה הוא עשיר? השמח בחלקו! רק אדם שבכל רגע מבין ויודע שכל מה שיש לו הוא בעצם אינו שלו, אלא מתנת שמים, הוא תמיד שמח ואינו רוצה להשיג דברים שאינם שייכים לו. יש כאלו שכל הזמן רוצים מה שאין להם, יש שרוצים את מה שהיה להם ונלקח מהם, אבל יש כאלו שרוצים את מה שיש להם!! במדרגה הזו אנחנו צריכים להיות!! אין זה אומר שאנו לא צריכים לשאוף קדימה. תמיד צריך לשאוף קדימה ובלבד שהשאיפה תהיה מתוך תחושה שיש לנו תפקיד בעולם וחובתנו למלא אותו, ולא מתוך תחושת ריקנות שגורמת לרצות להשיג עוד ועוד דברים שלא שייכים לנו. פעמים רבות הפער בין הרצוי למצוי, כלומר הפער בין הרצון למציאות יוצר אצל האדם תסכולים. הרב מסביר שהשורש של גאווה זו העצבות. הגאווה גורמת לנו להרגיש שמגיע לנו יותר ממה שיש לנו וכשאנו לא מקבלים את מבוקשנו התוצאה היא עצבות. השמח בחלקו הוא העשיר האמתי, לא עושר במובן החומרי אלא במובן הרוחני.

21 – כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי, באו תלמידיו לנחמו, היחיד שהצליח לנחמו היה ר' אלעזר בן ערך. ומה היה הניחום? משל לו משל לאדם שהמלך הפקיד בידו פיקדון וציווה אותו לשמור עליו מכל משמר. בכל יום היה שומר הפיקדון בוכה וצועק שהפיקדון יצא ממנו בשלום. כך האדם, הקב"ה הפקיד בידו פיקדון וציווה אותו לשמור על הפיקדון שלא יתקלקל, לפעמים מצליח יותר ולפעמים מצליח פחות. אבל בנו של רבן יוחנן קרא מקרא, נביאים, כתובים, משנה, הלכות ואגדות ונפטר מן העולם בלא חטא ולכן רבן יוחנן יכול לשמוח שהחזיר פיקדונו שלם יותר ממה שקיבלו.

איזה הסתכלות מדהימה!!! שום דבר בעולם לא קיבלנו כי מגיע לנו, אלא כי ה' רצה לתת לנו ונמצא שהכל בגדר מתנה והאדם צריך להיזהר ולא לחשוב שבאיזה שלב בחיים המתנה הופכת למענק. לעולם המתנה נשארת מתנה וכשם שאדם לא מצטער על מתנה שהלכה לאיבוד שהרי ממילא אינו חסר כלום, כך על האדם לחיות את חייו ולראות שהכל בגדר מתנה ואם ח"ו תלך המתנה לאיבוד הרי שלא חיסרנו מעצמנו כלום.

המעכב הראשי - אדם חושב שהוא יודע מה טוב לו

22-25 – המעכב הראשי שמונע בעדנו להשתחרר מהתחושה שריבונו של עולם חייב לנו זו המחשבה שאנו מבינים הכי טוב מה טוב לנו ומה לא טוב. בפרשתנו אנו מצווים על "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" רש"י ביאר על המילים בכל נפשך – אפילו נוטל את נפשך. ועל המילים "בכל מאדך" ביאר בכל ממונך. הקשה הרב גלינסקי איך אפשר לדרוש מהאדם שיאהב את רוצחו או את חומסו? כדי לתרץ את הקושיא עלינו להתבונן במסכת סנהדרין שם מסופר על קיסר שאמר לרבן גמליאל: אלוקים גנב שהרי כתוב "ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם ויישן". בת הקיסר היתה אשה חכמה ואמר לרבן גמליאל שיניח לה לענות לאביה וכך אמרה: "אבא, תן לי שופט לנקום נקמה. שאל אביה למה לך שופט, וכי איזה נקמה את צריכה לנקום? ענתה ואמרה: בלילה באו עלינו ליסטים ונטלו מאתנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב. אביה לא האמין למה שהוא שומע ואמר לה: הלואי שיבא עלינו בכל

